

Na každého podvodníka (jednou) dojde

Podvody jsou na vysokých školách problémem už od dob, kdy vysoké školy existují. Ať už jde o opisování, plagiátorství nebo v současnosti tolik rozšířené a po technické stránce legální nakupování závěrečných prací na internetu.

MARKÉTA GAJDOŠOVÁ

Vysokoškolský diplom už nemusí být zárukou inteligence a schopností uchazeče o zaměstnání, může být také známkou toho, že byl student dostatečně bohatý, aby si mohl závěrečnou práci či diplom samotný jednoduše zakoupit.

Internet je však pro podvodníky zbraní dvojnásobnou. Pokud v minulosti práci nebo její část bez uvedení citací studenti opsali, bylo téměř nemožné jejich podvod odhalit. Masarykova univerzita (MU) se však v roce 2006 rozhodla tento problém vyřešit a začala vyvíjet první veřejný systém Theses, sloužící k odhalování plagiátů v závěrečných pracích. Systém byl spuštěn v roce 2008.

V začátku se do programu zapojilo sedmáct institucí, dnes Theses využívá 41 škol, z toho dvě zahraniční. Masarykova univerzita vyvinula také navazující systém Odevzdej, sloužící ke kontrole seminárních prací, který spustila v roce 2009.

Pedagogové, studenti, ale i široká veřejnost může ke kontrolám plagiátů využívat také systém Repožitář, jenž předchází dva antiplagiátorské systémy rozšiřuje o vědecké práce a články.

Výhody a nevýhody existujících systémů

Antiplagiátorské projekty Masarykovy univerzity jsou postaveny na dobrovolném vkládání závěrečných prací, obsahují však také algoritmus, který hledá podobnosti v textech i na internetu. Theses i ostatní systémy vytvořené Masarykovou univerzitou umějí vyhledávat ve všech jazycích psaných latinkou. V systémech MU je dohromady 11 milionů dokumentů.

Projekt Odevzdej slouží také jako místo, na kterém mohou studenti své práce odevzdávat a pedagogové mohou v systému jejich projekty

hodnotit. Od Theses se liší v tom, že se vložené práce nikomu dalšímu nezveřejňují.

Systémy Odevzdej, Theses a Repožitář sdílejí databázi, podobnosti se tedy hledají napříč všemi antiplagiátorskými programy MU. Odhalovat plagiáty a porušování autorských práv může v programu Odevzdej veřejnost i bez přihlášení, stačí vyplnit e-mail, vložit práci a počkat na výsledky.

„V období březen 2013 až květen 2013 systémy zkontrolovaly více než 50 tisíc souborů. Toto číslo nezahrnuje systematickou kontrolu písemných prací ze zapojených škol. Celkově byly od roku 2009, kdy systém vznikl, zaslány výsledky podobnosti na téměř 125 tisíc různých e-mailových adres,“ sdělil Computerworldu konzultant projektů na MU Luboš Lunter.

Systémy ale nejsou bez chyby. Často se stává, že označí za plagiát i práce, které se zabývají podobným tématem, avšak text ani myšlenky nejsou shodné. Problém se týká především škol zaměřených na technické obory, v nichž jsou součástí závěrečných prací například různé výpočty nebo stejné citace.

V systému však neexistuje žádné akceptovatelné procento podobnosti, při jehož překročení by byla práce automaticky zamítnuta. Antiplagiátorské systémy slouží pouze jako orientační pomůcka, zda je závěrečná práce plagiát, vždy rozhodují pedagogové. Fungují však především jako velmi účinná prevence.

„Školy zaznamenávají zvýšený zájem studentů o problematiku citační etiky a zásad psaní odborného textu. Také se zajímají o to, v jakém rozsahu mohou či mají citovat,“ informoval Lunter.

Antiplagiátorské systémy Odevzdej a Theses nevyužívá jen Masarykova univerzita v Brně, ale také instituce jako například ČVUT, VŠE nebo Technická univerzita v Liberci.

Nejnovějším z antiplagiátorských systémů Masarykovy univerzity je Repožitář, který vznikl v roce 2011. Ukládají se do něj vědecké články a práce a systém podporuje myšlenku otevřeného přístupu k vědeckým výsledkům. I Repožitář je dostupný nejen vysokoškolským profesorům a studentům, ale také široké veřejnosti.

V současnosti je do systému zapojeno patnáct institucí.

Detaily systémů Theses, Odevzdej a Repožitář

Funkce systémů jsou k dispozici jiným informačním systémům na principu webových služeb, tak aby uživatelé práce vkládali pouze jednou, např. do svého školního IS, který vzdáleně volá služby systému na odhalování plagiátů. Pokud škola vlastní informační systém nemá, lze pro vkládání využít webové rozhraní.

Systémy podporují formáty převoditelné na holý text (.pdf .txt .doc .docx .rtf .odt .ppt...), v případě „netextového“ formátu lze práci v systémech převést do textu pomocí integrované funkce OCR.

Výsledkem porovnávání podobnosti je seznam nalezených podobných dokumentů obsahujících procento shodného textu a identifikaci zdroje podobnosti. Pro nalezené podobné dokumenty si uživatel může zobrazit shodné pasáže s každým podobným dokumentem.

Soukromé školy

Soukromé vysoké školy v České republice příliš dobrou pověst nemají, celkem často jsou ve středu různých skandálů kolem neoprávněně nabytých titulů, a tak je v jejich nejlepším zájmu mít co nejpřísnější kontroly písemných prací.

Řada z nich je zapojena do systémů vytvořených MU, některé si vyvíjejí vlastní systém jako třeba Vysoká škola manažerské informatiky, ekonomiky a práva (VŠMIEP). Té existující antiplagiátorské aplikace příliš nevyhovovaly, a tak ve spolupráci se společností Yahoo univerzita vyvinula vlastní systém.

„Vytvořili jsme náš vlastní program kontroly opiování, jelikož nám dostupné varianty nevyhovovaly. Existují samozřejmě databáze, do kterých jsou ukládány všechny studentské práce z různých škol, ale pro nás toto porovnání nebylo dostatečné. Neexistovala totiž možnost kontroly veřejných zdrojů, což nás trápilo nejvíce,“ vysvětlil člen katedry informatiky VŠMIEP Jiří Franc.

Software VŠMIEP se stále vyvíjí, ale již nyní dovede na rozdíl od Theses a Odevzdej odhalovat například případy, kdy student zamění pouze slovosled. V budoucnu by měl program umět rozpoznat i úpravu ve skloňování či časování.

Ani tento program však není dokonalý, protože zadat přesná specifika toho, co je plagiátem a co pouze podobnou myšlenkou, není zrovna snadné, takže i na VŠMIEP mají poslední slovo v posouzení toho, zda jde či nikoliv o plagiát, pedagogové.

Antiplagiátorské systémy v zahraničí

Jako první z velkých zahraničních univerzit začal používat antiplagiátorský systém Harvard v roce 2006 po sérii skandálů souvisejících právě s opisováním. Software však nevyvinula škola sama, uzavřela dohodu s již existující službou s názvem Turnitin, kterou v devadesátých letech vyvinuli studenti kalifornské univerzity Berkeley.

Je to jeden z nejrozšířenějších antiplagiátorských systémů, za den zkontroluje až půl milionu prací. Přes svou vytiženost je však systém velmi rychlý – výsledky vrací do 23,9 sekundy po vložení práce – u ostatních systémů bývá čekací doba obvykle několik minut i hodin.

Databáze Turnitinu disponuje více než 40 miliardami dokumentů včetně archivu již nedostupných webů.

Obsahuje také 300 milionů závěrečných prací studentů a 120 000 vědeckých publikací a pod-

poruje 17 jazyků, mezi kterými jsou například ruština, arabština či čínština, s češtinou pracovat neumí. Turnitin používá 56 ze stovky nejlepších amerických univerzit.

Kromě něj však existuje řada podobných systémů založených na webu, z nichž je většina zdarma, avšak ani zdaleka ne tak spolehlivá. Z placených verzí stojí za zmínku program iThenticate, který má největší databázi vědeckých a profesionálních prací.

Jedním z neznámějších systémů dostupných zdarma je desktopový Viper, často se však využívá i PlagiarismChecker, který vyvinula v roce 2002 Univerzita Maryland. PlagiarismChecker je dostupný buď zdarma, nebo v prémiové verzi poskytující přesnější výsledky za osm dolarů.

Ani naši slovenští sousedé, co se kontroly nepoctivých studentů týká, nezahálejí – slovenský antiplagiátorský systém Antiplag spuštěný v roce 2010 získal v červnu letošního roku cenu Evropské komise za inovace ve státní správě. Odměnou bylo mimo jiné také 100 tisíc eur. Cenu převzalo Centrum vědecko-technických informací, které za projekt stojí. Peníze použije na další vylepšení systému.

Antiplagiátorské systémy, i kdyby jim měl být pouhý Google, jsou v dnešní době nezbytnosti, ač ani ony nedokážou odhalit práci napsanou na zakázku, tomu lze zabránit pouze úzkou spoluprací pedagoga se studentem během tvorby práce, případně důrazem na její obhájení.

Význam antiplagiátorských systémů je především preventivní, dnes už si na opisování nebo neuvádění citací většina studentů netroufne. ■

Autorka se zajímá o teorii IT i všech příbuzných oborů

Zaujal vás tento příspěvek?
Čtěte související články s příbuznou
tematikou on-line.

Inzerce

COMPUTERWORLD

**Staňte se
spoluautorem!**

Redakce prestižního magazínu Computerworld hledá nové externí autory zajímavých článků z oblasti informačních technologií. Pokud máte zájem o pravidelnou i nepravidelnou spolupráci, ozvěte se šéfredaktorovi na e-mail radan_dolejs@idg.cz

